

Spiru Haret - 170 de ani de la naștere,

„Cum arată astăzi școala, va arăta mâine țara”

Născut la Iași, la 15. Februarie. 1851, trecut la cele veșnice în 1912, la București, pe când România căuta să joace un rol de arbitru în noua criză orientală, Spiru Haret a traversat o epocă dintre cele mai demne de interes pentru istoria și cultura națională.

Stagiul de profesor la Școala Normală a Societății pentru Învățătura Poporului român, membru corespondent al Academiei, inspector general al școlilor în 1883, apoi secretar general la ministerul de resort, în 1885, iar în cele din urmă ministru (cu unele sincope) din 1897 până în 1910, anii în care a gestionat reforma educației la orice nivel l-a situat printre cele mai de seamă personalități ale epocii și, ulterior, a istoriei României.

El era convins că învățământul joacă un rol de regulator social, de remediu la numeroasele carențe cotidiene ale timpului său, plasându-l în miezul preocupărilor de reformă, de remodelare „științifică” a statului și de cultivare a dragostei față de țară.

„Patria nu este numai pământul din care scoatem rente. Patria o face și limba și istoria, și religia și tradițiile. A da cu piciorul în toate acestea, este a se lepăda cineva de patria sa. Precum un părinte nu are dreptul a-și lăsa copilul fără instrucție, cu mai mare cuvânt el nu are dreptul de a-i da o educație antinațională, care face dintr-însul un element înstrăinat de țară”.

Ca și altor intelectuali din epocă, îi repugna diletantismul în politică, improvizatia legislativă, căutând să pună la temelie reformelor un sistem coerent de gândire, definit apoi ca o „mecanică socială”, în acord cu tendințele tipurilor respective. Într-un anume sens, Haret a fost, la timpul său și a rămas un reper de neocolit în evoluția învățământului, legat mai cu seamă de sfera educațională, însă definitiv și pentru lumea românească modernă în ansamblu. Activitatea sa a însemnat nu numai legislație și organizare școlară, într-o epocă de mari convulsii, ci și soluții de redresare a statului românesc.

În opinia sa, „meritul pe care trebuie să se silească un ministru să-l aibă este ca să cunoască și să înțeleagă trebuințele țării, să descopere sau să formeze instrumentele cu care să lucreze, să îndrepte, să dezvolte sau să determine curente cele sănatoase, să utilizeze și să pună în lumina inițiativele particulare, să închege gândurile și dispozițiile generale, să fie centrul unde să se stabilească și să fecundeze ideile”.

Viziunea sa despre rolul „învățământului unei țări” era că „(acesta) este chemat să îndeplinească un întreg scop. În prima linie, el trebuie să formeze buni cetățeni. În a doua linie, el trebuie să procure tuturor tinerilor fondul de cunoștințe care este indispensabil oricărui om în viață, fărăosebire de treaptă socială [...]. În fine, el mai trebuie să formeze contingente pentru toate carierele cari sunt necesare pentru viața completă și armonică a statului [...] Învățământul, ca să fie desăvârșit, trebuie să se îngrijească nu numai a cultiva spiritul, înavuțindu-l cu cunoștințe multe, dar a cultiva și inima, a forma caracterul, a face, în fine, ceea ce se numește educațiunea tinereimei.

De asemenea, Haret afirmă rolul fundamental al corpului didactic în reformarea școlii, idee regăsită apoi în toate actele sale ministeriale. Chestiunea personalului didactic „este tot așa de importantă, dacă nu chiar mai importantă decât a programelor; căci un bun profesor cu o programă mediocră dă tot mai bune rezultate decât un profesor mediocru cu cea mai bună programă”.

Tot el dezvăluie preocuparea exclusivă a întregului învățământ pentru instrucție, în dauna educației. Accentul este pus numai pe însușirea unui mare volum de cunoștințe, fără a se lua în seamă formarea conștiinței civice: „Se poate prea bine concepe un bun cetățean și părinte de familie care nu știe istoria coifului lui Alexandru cel Mare; însă cineva care nu va avea iubire de familie și de țară, onestitate, curaj civic și militar, abnegațiune, simț de dreptate, activitate, energie, nu e cu puțință a fi cetățean folositor; din contra, va fi mai mult decât un ignorant o piedică, dacă nu un pericol pentru țara și familia lui”.

Închei această scurtă evocare arătând că acest savant și om de stat a lasat o valoroasă operă teoretică și a reformat profund societatea românească, el însuși reprezentând un model de comportament și gândire modernă într-o societate înscrisă pe calea recuperării unor decalaje și a unui timp istoric pentru a fi sincronizată la spiritul veacului, așa cum o îndreptățesc toate potențele ei istorice, spirituale, economice și culturale. Fără îndoială că analizându-i activitatea și opera vom ajunge la concluzia că viziunea sa este de o actualitate incontestabilă și în ziua de azi. Și, personal, chiar nu știu dacă acest aspect este unul care trebuie să ne bucure sau să ne întristeze.

A fi profesor la Colegiul Național de Informatică Spiru Haret, Suceava, înseamnă pe de o parte să iubești OMUL, să-l respecti dar în același timp și o mare responsabilitate pentru educația pe care i-o furnizezi tânărului, educație care trebuie să se ridice la nivelul celui care a fost Haret . Actul educațional săvârșit de oamenii școlii, trebuie să contribuie la creșterea nivelului intelectual al fiecărui elev fără a aduce atingere frumuseții interioare a acestora .

Prof. Virginel Iordache
